

Rondvaarten rond Spaarndam

Na het invetten van de schaatsen is binnenkort weer de tijd aangebroken om de vele sloepen weer vaarklaar te maken voor weer een prachtig seizoen. Schuren en lakken van het houtwerk, poetsen van de romp, antifouling erop en de scheepsbar weer voorzien van noodzakelijke oorlammen.

Dan doemt zich de vraag op, waar gaan we dit jaar varen.

Onlangs hebben wij enkele tochten voorbereid in het rond het dorp Spaarndam.

De tochten voeren U langs eeuwenoude handelsroutes en door prachtige Hollandse steden en dorpen. De routes kunnen in een dag gevaren worden met een rustige vaarsnelheid.

Route 1 IJ zeesluizen route ca 36 km

Vertrek van Zaandam, volg de Zaan stroomafwaarts richting Wormerveer. Vandaar langs de Nauwernasche Vaart, door de sluis van Nauerna richting Noordzee Kanaal. Steek deze bij Buitenhuizen over en vaar door het Zijkanaal C naar Spaarndam. Neem op het IJ de rechter sluis (Kolksluis). Vandaar een rondje over het Spaarne en Mooie Nel, van ouds een bekend water voor wedstrijdzeilerij. Van daar weer schutten door Spaarndam (Grote Sluis of weer de Kolksluis).

Vervolgens door Zijkanaal C en Noord Zee Kanaal weer terug naar de Zaan. Het laatste stuk is wat saai, maar van tijd tot tijd wordt de tocht opgeluisterd door een fraai zeeschip.

Route 2 Rondje Ringvaart, ca 50 km

Vertrek vanuit de Kaag en vaar langs de Ringvaart door Sassenheim, Lisse naar Bennebroek. Ga na de Cruquius Brug het Spaarne op. Vaar deze rivier af tot het eind en schut via de Kolksluis naar het IJ. Vervolgens weer naar binnen door de Grote Sluis. Volg het Spaarne een stukje en ga bakboord uit naar de Mooie Nel. Vaar deze tot het eind (doorvaarthoogte 11 dm) en volg de Liede en vaar de Ringvaart op naar bakboord. Vervolg de tocht langs Halfweg (hier is de oudste ijzeren brug van Nederland), langs de Nieuwe Meer, Aalsmeer, Westeinder en snij na Oude Wetering af door de Boerenbuurt en Spijkerboor weer naar de Kager plassen.

Route 3 Rondje Haarlem ca. 17 km

Vertrek vanuit Haarlem en vaar naar het zuiden door het Zuider Buiten Spaarne. Ga bij het Cruquius Gemaal bakboord uit richting Vijfhuizen. Vervolg de Ringvaart tot de Liede en vaar deze af (doorvaarthoogte 11dm). Na de Mooie Nel stuurboord uit tot Spaarndam. Schut door de Kolksluis naar buiten en vaar door de Grote Sluis weer naar binnen. Vaar het Spaarne stroomopwaarts (stroomt alleen als er gemalen wordt) tot Haarlem.

Route 4 Rondje Amsterdam-Haarlem ca 43 km, door Haarlem 53 km

Vertrek vanaf de Houthaven door het Noordzee Kanaal naar Buitenhuizen. Vaar het Zijkanaal C op tot Spaarndam. Schut via de Kolksluis naar binnen. Vervolg de tocht door Haarlem en ga bij de Cruquius bakboord uit de ringvaart op langs Halfweg tot aan de Nieuwe Meer. Schut aan het eind naar buiten en vaar via de Kostverloren Vaart tot aan de Houthaven. De afkorting gaat via de Mooie Nel en Liede direct naar de Ringvaart (Haarlem wordt dan overgeslagen).

Bovenstaande routes voeren toevallig allemaal door de oudste en mooiste sluis van Europa, misschien zelfs wel van het Melkweg Stelsel. We hebben het dan over de Kolksluis van Spaarndam. Deze sluis is aangelegd in 1285 door het Hoogheemraadschap van Spaarndam (later Rijnland genoemd). De sluis was eeuwenlang het knooppunt tussen de Hanze vaart en de Vlaamse steden. Aan de noordkant lag het IJ, welke in directe verbinding stond met de Zuiderzee en Noordzee. Bij vloed klotste de golven tegen de hoge vloeddeuren, die het achterland tot Gouda en Leiden moesten beschermen. Soms lukte dat niet; de dijk en sluisen werden vele malen weggeslagen en dan verdronken duizenden ingelanden jammerlijk.

Nu heeft de dijk en sluis nog de status van primaire waterkering. Bij calamiteiten in IJmuiden gaan de vloeddeuren weer dicht (het schutten wordt dan tijdelijk opgeschort). Onlangs zijn de vloeddeuren nog vervangen, om aan de veiligheid eisen te voldoen. De oude deuren functioneren nu als wachtvloten voor overliggende schepen in het IJ.

De Kolksluis was in dienst to ca 70 jaar geleden. De vele winkeltjes, zeilmakers, mastenmakers en tuigers verdwenen en de Kolksluis werd een doodse poel. Zes jaar geleden nam een groep bewoners het initiatief om de sluis weer in gebruik te nemen. Bij de eigenaar, het Hoogheemraadschap van Rijnland was inmiddels een andere wind gaan waaien en stond open voor de plannen. Een stichting werd opgericht en vrijwilligers zorgen ervoor dat de sluis weer toegankelijk werd en alle onderdelen weer goed werkten. Inmiddels beschikt de stichting over 70 opgeleide sluiswachters, die allen een aanwijzing hebben als vaarwegbeheerder door Rijnland en de Gemeente Haarlem (als brugwachter). De sluis beschikt daarmee over het grootste contingent sluiswachters, op de sluisen van het Panama Kanaal na. De opleiding van de sluiswachters behandelt veiligheid, werking van de sluis, reglementen, schiemanen (je moet achter je rug een paalsteek kunnen leggen) en het sluiswachterslied wordt ingestudeerd. Er wordt geschut in het weekend en op speciaal verzoek. Het onderhoud en beheer van de sluis wordt door de vrijwillige sluiswachters uitgevoerd. De sluiswachters zijn onbezoldigd, maar mogen na hun dienst een oorlam halen in het Café Spaarndam aan de Kolk.

Naast de functie van waterkering bij calamiteiten heeft de dijk en sluisen een belangrijke functie in de bestrijding van het zout in West Nederland. Omdat het Noordzee Kanaal boezem brak water is, komt er bij iedere schutting zout in Rijnlands boezem. Het meeste wordt op maandag weer naar buiten geslagen door het gemaal in Spaarndam, maar de zouttong kruipt toch diep Rijnland binnen. Omdat de Kolksluis een kleinere inhoud heeft dan de Grote Sluis iets verderop, is het zoutbezwaar van de Kolksluis per schutting veel kleiner.

De sluis was van vitaal belang voor het achterland. Om die reden wisten de sluiswachters zich beschermd tegen onverlaten en baldadige schippers. Nog in 1537 werd een schipper door de vierschaar van Rijnland tot de galg veroordeeld, nadat deze een sluiswachter van de Kolksluis had gemolesteerd. Onderzoek toonde aan dat zowel de vierschaar als de Schout van Spaarndam nooit procedureel correct zijn opgeheven, dus men weze gewaarschuwd.

De sluis was vroeger groter dan nu. Op het gedempte stuk staan nu auto's en een muziektent. Honderd jaar geleden stonden er twee muziektenten op de Kolk, ieder van een harmonieorkest. Deze hadden onderling ruzie, die uiteindelijk door de burgermeester werd beslecht. Later is dit voorval verfilmd in 'Fanfare' door Bert Haanstra. De gemoederen op het dorp zijn allang weer bedaard.

De Kolk wordt jaarlijks gebruikt voor vele dorpsevenementen. De belangrijkste is de jaarlijkse doortocht van de Strontrace. Dit is een wedstrijd tussen tjalken en skûtjes tussen Workun en Warmond en terug. Heen wordt koemest vervoerd en terug bloembollen. Deelnemers mogen alleen zeilen, bomen of jagen. Vanaf Spaarndam kan ook met een paard gejaagd worden, maar dat is een heel gedoe. Deelnemers krijgen in de sluis een mok soep uitgereikt. Speciaal voor de Strontrace wordt de sluis dag en nacht bediend. Dit jaar vond dat plaats tussen 3 en 6 uur in de ochtend.

Afgelopen September vond de Sail Amsterdam plaats. In 2 dagen passeerden totaal 750 schepen de Kolksluis. De sluis schutte per keer vele schepen, waaronder een schutting met 60 zalmschouwen en 18 Riva's.

Informatie:

Doorvaart beperking: breedte 6 m, diepgang 1.8 m (2.2 m vanaf 2012), hoogte 3.7 m, lengte 80 m.

Schuttijden: Zaterdag, Zondag en feestdagen: 10.00 uur- 17.00 uur.

Telefoon sluis: 06-21309951

www.stichtingkolksluisspaarndam.nl







